

Bölöni Vilmos kék édene

Kultúra

Szürreális, meseszerű világban bókászhatott az, aki ellátogatott Bölöni Vilmos retrospektív tárlatára a nagyváradi várba. A Váradról elszármazott, több éve gyermekei mellett Magyarországon élő grafikus, festőművész, színházi és báb-színházi díszlet- és jelmeztervező májusban újból szeretett városában állított ki.

Türkizbe öltözött madárijesztő, bohóc, kék madár (talán a boldogságé) és kék macska a kék édenben készlet ámuldozásra és képzelődésre. Mitológiai alakok és fantáziafilmbe illő figurák, marionettek bűvöletes világára, valamint a régi Nagyvárad varázsos hangulatait megidéző festményekre csodálkozhatunk rá a vár fejedelmi palotájának földszinti kiállítótermeiben. Néhány Weiss István-fotográfia pedig egy-egy hajdani bábéledés, mesejáték világába enged bepillantást.

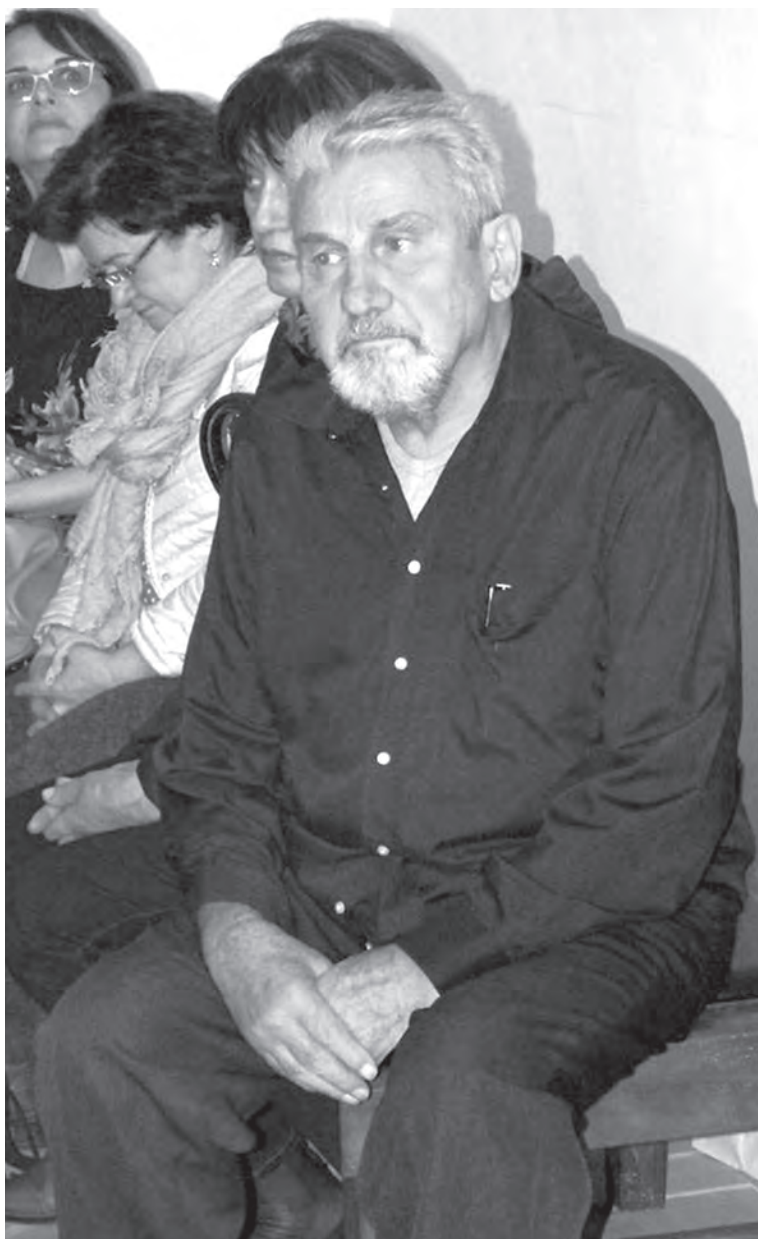
Az egyéni kiállítást az Ars Nobilis Egyesület, a Varadinum Kulturális Alapítvány és a Vármúzeum szervezte a XXVI. Festum Varadinum keretében. A megnyitóra csak úgy tódulnak az emberek, egykori kollégák, jó barátok, ismerősök és olyan érdeklődők, akik csak hírből, hallomásból ismerték eddig Bölöni Vilmost, aki most a tárlatnyitóra visszatért a Körös-parti városba.

A művész több évtizedig tartó színházi és bábszínházi munkássága mellett mindvégig kitartott régi szerelme, a festészet mellett. Művészetére erős hatást gyakorolt a teátrum és a bábszínház. A megnyitón Indig Dávid művészettörténész bevezetőjében szólt a Bölöni-képeken fölfedezhető szimbólumok erejéről is.

Meleg Vilmos színművész méltatta az „életműszület-kiállítást” és együttal Bölöni Vilmos színházi tevékenységét. Mint

mondta, Bölöni ösztönös ráérzéssel skiccelte föl s valósította meg ötleteit, lett légyen szó színpadképről, bábról, jelmezről vagy díszletről. *Svejk, Szentivánéji álom, A lovagkirály, Rockpassió, A dzsungel könyve, Három nővér, Kurácsi mama, Zárt tárgyalás, Othello, A dada, Indul a bakterház, I. Erzsébet, Csárdáskirálynő*, s még sorolhatnók azon előadásokat, amelyeknek képi világát ő tette egyedivé, utánozhatatlanná. Mindig megtalálta művészi látásmódját. E látványvilág a színházi élmények részévé vált, s a produkciók valamelyest „bölönis” előadássá váltak. Összetéveszthetetlenül. Az utóbbi tíz évben csak vendégként járhatott itt Bölöni Vilmos, mégsem elszakadva a várostól, Várad „aranyhajnalától”.

A kiállításon meg lehetett vásárolni a tavaly megjelent, *Bölöni Vilmos 75* című albumot is. (A mostani tárlaton bemutatott alkotások majdnem mindegyike reopróként megtalálható a kötetben.) Wittek Zsolt, a kiadvány szerkesztője elmondta: e könyvet a művész találta ki. Hogy milyen alkotások kerüljenek bele, milyen papírra legyen nyomtatva. És nagyon érdekesen írt életútjáról, pályájának alakulásáról. „A pátoszt és a banali-

tást jó elkerülni a művészetben. Böloni Vilmos sosem kérkedett tudásával. Ám a rajzokból, festményekből minden kiderül” – zárta mondandóját Wittek.

Az ide-oda „szétszóródott” alkotásokat magángyűjteményekből szedték össze a szervezők. Váradról is, ám a legtöb-

Böloni Vilmos a mostani nagyváradi tárlatnyitón

bet Magyarországról és Svédországból. A művésznek annak idején nem csupán itt volt kiállítása: húsz éven át rendszeresen részt vett Bukarestben a festészeti biennálékon és díszlettervezői triennálékon. Aztán magyarországi kiállítások következtek, Budapesten, Sopronban. Szabó József (Ódzsa) színházi rendező ekként fogalmazott Böloni 2004-es soproni tárlatnyitóján: „Böloni Vilmos különleges személyiség a kortárs magyar művészetben: egyszerű, szerény, természetes és hallgató. Rejtőzködő művészember. Nem szívesen beszél magáról. Az önreklámozás ismeretlen fogalom számára. (...) Böloni Vilmos a nagyszínházban az én rendezésemben esett át a tűzkeresztségen. Bertolt Brecht *Svejk a második világháborúban* című színművének tervezését bízta rá. A kezdő díszlettervező a bábszínházban szerzett ördögös technikájával felejthetetlen színpadi látomással ajándékozott meg. Lent felépítette kissé stilizáltan, ám német precízséggel Svejk kedvenc sörözőjét, a Kehelyhez címzett kocsmát. Fent, a színpadi térben elhelyezett egy óriás szoborformát: a diktátor lecsapni készülő kezét, amely alatt minden kisember, minden szereplő, minden katona halálra szánt légy volt csupán. A fenyegető kéz emelkedett és süllyedt, fel és alá, fel és alá. Lecsapni készült. (...) Böloni Vilmos díszlettervezőként is jelesre vizsgázott. És – bárhogy titkolná – poétikus alkat: a szimbólumok nyelvén is ért és beszél a művészetben. Tapasztalt, sikeres díszlettervező. De megmaradt hűségesen festőművésznek. Thalia nem

tudta elhódítani őt legkedvesebb munkaeszközétől: a festő-állványtól. Hűséges palettájához, festékjeihez, ecsetjeihez. Hűséges a kifeszített, lealapozott vászonhoz, amelyen megőrökíti színes emlékeit, festői vízióit...” (Ódzsának ez az írása egyébként meg is jelent a *Várad* folyóirat 2004/5. számában.)

A képzőművész Ódzsa által emlegetett szerénysége és szűkszavúsága a mostani vernisszázson is megmutatkozott. Jobbára csak annyit mondott, hogy gyermekei és azok barátai nélkül ez a rendezvény nem jöhetett volna létre. A megnyitó protokolláris része után érdeklődésünkre még elmondta: az utolsó színházi munkája a Szigligeti Társulatnál a *Csárdáskirálynő* volt. Magyarországon, a gyermekei mellett van a helye. S hozzáfűzte: „Csendben, jól élünk ott. De hát Vára-

don nőttem fel, és egyszer majd valószínűleg itt fognak eltemetni.”

A már említett albumban pedig summázatként ezt írja munkásságáról: „Született képzőművész, rajzoló-festő ember vagyok, máshoz nem is értek. A színház, melynél harminc évig alkalmazásban voltam, és ahol több száz előadásnak terveztem díszleteket, jelmezt és maszkot, valamint több száz bábót, lassan hivatásommá vált. Még a tisztán festészeti anyagomat is erősen áthatja

A Bölöni Vilmos által tervezett díszlet a Făt-Frumos cel urât című előadáshoz

a színház. Kivételt képeznek korábbi munkáim. Életem első felében, 1966-tól a '80-as évek végéig rendszeresen kiállító művész voltam, tagja vagyok a Képzőművészek Romániai Szövetségének, a Barabás Miklós Céhnek, számtalan kiállításon vettem részt, jó sajtóvisszhanggal. Vágyálomom, ha Isten éltet még pár évig, mint nyugdíjas, szabadon szeretnék csak festészettel foglalkozni. Fő célkitűzésem a teljes szakmai felszabadultság, az örömfestészet

elérése. Általános művészi célkitűzésem: kapcsolódnunk ennek a szűkebb hazának – amit Erdélynek hívnak – multikulturális hagyományaihoz, megtartani azt, ami a legfontosabb, a stílust.”

TÓTH HAJNAL

Néhány báb és előadásképek (Weiss István fotói) a vernisszázson
Fotó: Csikos Rolland